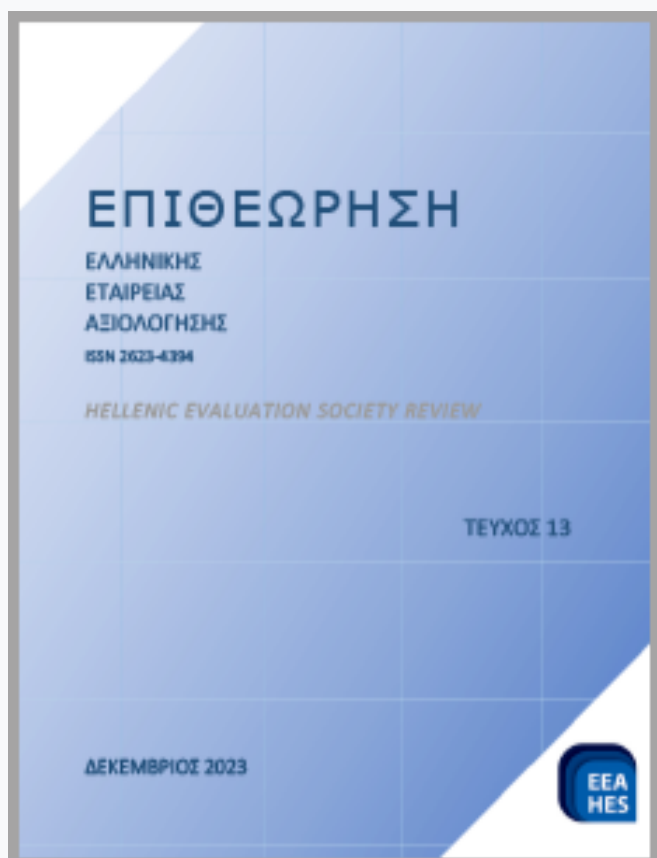

Hellenic Evaluation Society Review

No 13 (2023)

HELLENIC EVALUATION SOCIETY REVIEW - ISSUE 13

Θεσμοθέτηση της αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών. Αναγνωρίζοντας τις προκλήσεις σχετικά με τη χρήση αξιολογήσεων δημόσιων πολιτικών για την ενίσχυση της διακυβέρνησης.

Δήμητρα Ιωάννου

doi: [10.12681/eea.40292](https://doi.org/10.12681/eea.40292)

ΑΡΘΡΟ

Θεσμοθέτηση της αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών. Αναγνωρίζοντας τις προκλήσεις σχετικά με τη χρήση αξιολογήσεων δημόσιων πολιτικών για την ενίσχυση της διακυβέρνησης

Δήμητρα Ιωάννου, Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Στρασβούργου

Περίληψη

Η αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών αποτελεί κρίσιμη συνιστώσα του κύκλου ζωής κάθε κυβερνητικής ή οργανωτικής πρωτοβουλίας, ως ένας μεγεθυντικός φακός μέσω του οποίου εξετάζεται και βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα, η αποδοτικότητα και η συνάφεια των πολιτικών. Ωστόσο, η θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών παραμένει μια καίρια αλλά συχνά υποβαθμισμένη πτυχή της διακυβέρνησης. Η κατανόηση της θεσμοθέτησης και της χρήσης της αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών είναι ουσιώδης για τη διασφάλιση τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων και την προώθηση της υπεύθυνης διακυβέρνησης. Το παρόν άρθρο υπογραμμίζει την ανάγκη για την ενσωμάτωση ισχυρών, τυποποιημένων πρακτικών αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών στα πλαίσια της διακυβέρνησης, για την προώθηση της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της προσαρμοστικότητας, στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής.

Λέξεις-κλειδιά: Αξιολόγηση δημόσιων πολιτικών, Αξιολόγηση επιπτώσεων, Διακυβέρνηση

1. Εισαγωγή

Η αξιολόγηση δημόσιων πολιτικών είναι η δομημένη και συστηματική αξιολόγηση του σχεδιασμού, της εφαρμογής και των αποτελεσμάτων μιας πολιτικής. Αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τις επιπτώσεις μιας πολιτικής, τροφοδοτεί τη λήψη αποφάσεων βασιζόμενων σε αντικειμενικά δεδομένα και ευρήματα, και μπορεί να συμβάλλει στη χάραξη πολιτικών με σημαντικό αντίκτυπο στην κοινωνία.

Η ενσωμάτωση της αξιολόγησης στα συστήματα διακυβέρνησης αποτελεί το ζητούμενο για πολλές χώρες παγκοσμίως. Κοινή επιδίωξη είναι η ανάπτυξη ανεξάρτητων, αξιόπιστων και ποιοτικών αξιολογήσεων, με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης συνεκτικών πολιτικών και την εισαγωγή της αξιολόγησης σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του κράτους και της κοινωνίας.

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η σύνδεση μεταξύ των τεκμηριωμένων ευρημάτων της αξιολόγησης και της χάραξης πολιτικής παραμένει ανεπαρκής (OECD, 2020). Η χρήση της αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών εξακολουθεί να αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις. Αυτή η διαπίστωση επιτείνεται από το γεγονός ότι η ελλιπής χρήση

των αξιολογήσεων μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη νομιμοποίηση της αξιολόγησης. Η μη αξιοποίηση των αξιολογήσεων μπορεί επίσης να προκαλέσει την απώλεια ποιοτικών αποδεικτικών στοιχείων και ευρημάτων. Η ελλιπής χρήση συνιστά επίσης σπατάλη δημόσιων πόρων, οι οποίοι χάνονται αν δεν οδηγήσουν σε κάποιο προς αξιοποίηση πόρισμα.

Η θεσμοθέτηση, όσον αφορά την αξιολόγηση δημόσιων πολιτικών, αναφέρεται στη θέσπιση συστηματικών μηχανισμών, δομών και διαδικασιών αξιολόγησης εντός κυβερνητικών ή οργανωτικών πλαισίων. Οι εν λόγω μηχανισμοί αποσκοπούν στη συνεχή αξιολόγηση, παρακολούθηση και βελτίωση των πολιτικών, με στόχο την πλήρη και ουσιαστική ενσωμάτωση της αξιολόγησης ως αναπόσπαστο μέρος του κύκλου πολιτικής και όχι την αντιμετώπισή της ως περιστασιακή ή μεμονωμένη δράση.

2. Η ανάγκη αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών

Οι δημόσιες πολιτικές αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της κοινωνικής προόδου, επιδιώκοντας την αντιμετώπιση ζητημάτων που χρήζουν άμεσης διαχείρισης, την αποτελεσματική κατανομή των πόρων και την ενίσχυση της συνολικής ευημερίας των πολιτών. Ωστόσο, τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις τους δεν μπορούν να θεωρηθούν ως δεδομένα -πρέπει να αποτιμώνται αυστηρά μέσω διαδικασιών αξιολόγησης. Η ανάγκη αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών έγκειται σε διάφορους βασικούς λόγους:

▶ Διασφάλιση της λογοδοσίας και της διαφάνειας

Η αξιολόγηση λειτουργεί ως ακρογωνιαίος λίθος για τη λογοδοσία στο πλαίσιο της διακυβέρνησης. Παρέχει τον κατάλληλο μηχανισμό για να εκτιμηθεί κατά πόσον οι πολιτικές επιτυγχάνουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματά τους και κατά πόσον οι δημόσιοι πόροι χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά. Η διαφάνεια στη διαδικασία αξιολόγησης επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους να κατανοήσουν τις επιδόσεις των πολιτικών, καθιστώντας τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων υπόλογους για τις ενέργειές τους.

▶ Βελτιστοποίηση της κατανομής των πόρων

Η αποτελεσματική αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών επιτρέπει τη βελτιστοποίηση της κατανομής των πόρων. Κατανοώντας ποιες πολιτικές επιφέρουν τον σημαντικότερο αντίκτυπο ή πού απαιτούνται προσαρμογές, οι κυβερνήσεις μπορούν να κατανέμουν τους πόρους πιο αποτελεσματικά, εξασφαλίζοντας το μέγιστο όφελος για την κοινωνία.

▶ Μάθηση και βελτίωση

Η αξιολόγηση χρησιμεύει ως διαδικασία μάθησης για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Προσφέρει γνώσεις σχετικά με το τί λειτουργεί και τί όχι, προωθώντας μια κουλτούρα συνεχούς βελτίωσης. Τα διδάγματα που αντλούνται από τις αξιολογήσεις τροφοδοτούν τις μελλοντικές αποφάσεις πολιτικής, επιτρέποντας τη βελτίωση των στρατηγικών και των προσεγγίσεων για την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων.

▶ Προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες ανάγκες

Οι κοινωνίες εξελίσσονται, το ίδιο και οι ανάγκες και οι προτεραιότητές τους. Η τακτική αξιολόγηση των πολιτικών επιτρέπει στις κυβερνήσεις να προσαρμόζονται και να ανταποκρίνονται δυναμικά στις αλλαγές αυτές. Επιτρέπει τον εντοπισμό αναδυόμενων ζητημάτων και την τροποποίηση των πολιτικών ώστε να παραμένουν επίκαιρες και αποτελεσματικές.

▶ **Ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της συμμετοχής των πολιτών**

Μια στιβαρή διαδικασία αξιολόγησης που εμπλέκει τα ενδιαφερόμενα μέρη και επικοινωνεί αποτελεσματικά τα πορίσματά της μπορεί να ενισχύσει την εμπιστοσύνη του κοινού στα κυβερνητικά θεσμικά όργανα. Όταν οι πολίτες βλέπουν ότι οι πολιτικές αξιολογούνται και προσαρμόζονται βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων, ενθαρρύνεται η συμμετοχή και η εμπλοκή τους στη διαδικασία διακυβέρνησης.

▶ **Μέτρηση της ισότητας και του κοινωνικού αντικτύπου**

Η αξιολόγηση συμβάλλει στη μέτρηση της ισότητας και του κοινωνικού αντικτύπου των πολιτικών. Επιτρέπει την εξέταση του κατά πόσον οι πολιτικές ωφελούν εξίσου όλα τα τμήματα της κοινωνίας ή εάν ορισμένες ομάδες επηρεάζονται δυσανάλογα. Οι πληροφορίες αυτές είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση δίκαιων και ισότιμων πολιτικών.

▶ **Ενθάρρυνση της καινοτομίας και του πειραματισμού**

Η αξιολόγηση ενθαρρύνει την καινοτομία επιτρέποντας τον πειραματισμό με νέες ιδέες και προσεγγίσεις. Η επίγνωση ότι τα αποτελέσματα θα αξιολογηθούν αυστηρά παρέχει ένα ασφαλές πεδίο για τη δοκιμή νέων λύσεων σε πολύπλοκα κοινωνικά προβλήματα.

▶ **Πρώθηση της λήψης αποφάσεων με βάση τεκμηριωμένα ευρήματα (evidence-based decision-making)**

Τέλος, η αξιολόγηση προωθεί τη λήψη αποφάσεων βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων. Παρέχει ένα στέρεο υπόβαθρο δεδομένων και αναλύσεων πάνω στο οποίο οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να βασίσουν τις επιλογές τους, αποφεύγοντας αποφάσεις που βασίζονται αποκλειστικά στην ιδεολογία ή σε πολιτικές σκοπιμότητες.

Εν κατακλείδι, η αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών δεν είναι μια απλή τυπική διαδικασία, αλλά μια κρίσιμη διαδικασία που στηρίζει την αποτελεσματική διακυβέρνηση. Προωθεί τη λογοδοσία, βελτιστοποιεί την κατανομή των πόρων και προωθεί μια ευέλικτη και προσαρμοστική προσέγγιση των κοινωνικών προκλήσεων. Η υιοθέτηση της ανάγκης για ποιοτική και έγκυρη αξιολόγηση διασφαλίζει ότι οι πολιτικές ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες των πολιτών και συμβάλλουν σε μια πιο ευημερούσα και δίκαιη κοινωνία.

3. Κατανόηση της θεσμοθέτησης της αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών και του ρόλου της στη βελτίωση της χρήσης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης

Η θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών συμβάλλει στη διαρκή βελτίωση των μέτρων πολιτικής και ευνοεί τη διαμόρφωση μιας κουλτούρας συνεχούς βελτίωσης. Επιτρέπει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να συγκεντρώνουν δεδομένα και γνώσεις με συστηματικό τρόπο, με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η βελτίωση των υφιστάμενων πολιτικών ή η διαμόρφωση νέων. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη διακυβέρνηση. Τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να εξετάζουν τον αντίκτυπο και τις επιδόσεις των πολιτικών, καθιστώντας τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων υπόλογους για τα αποτελέσματά τους. Τέλος, οι αξιολογικές γνώσεις που προκύπτουν από θεσμοθετημένες διαδικασίες εφοδιάζουν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής με στοιχεία για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων. Αυτή η βάση τεκμηρίωσης συμβάλλει στη δημιουργία αποτελεσματικότερων και πιο στοχευμένων πολιτικών ευθυγραμμισμένων με τις κοινωνικές ανάγκες.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών ακολουθεί διαφορετικές πρακτικές σε διάφορες χώρες όπου υφίσταται. Ενώ ορισμένες χώρες διαθέτουν ειδικές υπηρεσίες αξιολόγησης, άλλες ενσωματώνουν αρμοδιότητες αξιολόγησης σε υφιστάμενες υπηρεσίες ή οργανισμούς. Επιπλέον, ορισμένα κράτη αναθέτουν την αξιολόγηση σε εξωτερικούς συμβούλους ή σε ακαδημαϊκά ιδρύματα, ενώ άλλα εμπιστεύονται περισσότερο το επιστημονικό δυναμικό των φορέων τους. Οι χώρες με καθιερωμένους θεσμοθετημένους μηχανισμούς αξιολόγησης συχνά παρουσιάζουν καλύτερα τεκμηριωμένες διαδικασίες χάραξης πολιτικής, αυξημένη διαφάνεια και ενισχυμένη λογοδοσία. Οι εν λόγω μηχανισμοί συμβάλλουν στη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων, οδηγώντας σε πιο αποτελεσματικές και ευέλικτες πολιτικές.

Η θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών διαφέρει βέβαια σημαντικά από χώρα σε χώρα. Ορισμένες χώρες έχουν δημιουργήσει ειδικούς φορείς ή υπηρεσίες αξιολόγησης στο πλαίσιο των κυβερνητικών τους δομών, ενώ άλλες εφαρμόζουν λιγότερο τυποποιημένες ή συγκεντρωτικές προσεγγίσεις. Το περιβάλλον της θεσμοθετημένης αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών είναι δυναμικό, καθώς υπάρχουν χώρες που εξελίσσουν συνεχώς τις προσεγγίσεις τους. Πολλές χώρες διερευνούν καινοτόμους τρόπους για να βελτιώσουν τα συστήματα αξιολόγησής τους, να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της διακυβέρνησης. Έτσι, ενώ ορισμένες χώρες έχουν θεσμοθετήσει με επιτυχία την αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών, άλλες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη δημιουργία ισχυρών μηχανισμών αξιολόγησης. Ωστόσο, υπάρχει μια παγκόσμια τάση προς την αναγνώριση της σημασίας της αξιολόγησης, που οδηγεί σε συνεχείς προσπάθειες για την ενίσχυση και τη θεσμοθέτηση πρακτικών αξιολόγησης σε διάφορα πλαίσια.

Σε υπερεθνικό επίπεδο, διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ και τα Ηνωμένα Έθνη προωθούν τη θεσμοθέτηση της αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών. Προσφέρουν κατευθυντήριες γραμμές, βέλτιστες πρακτικές και υποστήριξη στις χώρες που επιδιώκουν να ενισχύσουν τα συστήματα αξιολόγησής τους.

Ο ΟΟΣΑ υποστηρίζει ενεργά τη θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών σε όλες τις χώρες που είναι μέλη του και σε τρίτες χώρες. Προωθεί επίσης την αξιολόγηση ως μέρος των αρχών της χρηστής διακυβέρνησης, δίνοντας έμφαση στη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την αποτελεσματικότητα στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής, διευκολύνοντας τις αξιολογήσεις από ομοτίμους (peer reviews) και τις αξιολογήσεις ανά χώρα (country reviews), και ενθαρρύνοντας την ανταλλαγή εμπειριών ώστε να μαθαίνουν οι μεν από τις πρακτικές αξιολόγησης των δε και να εντοπίζουν τομείς προς βελτίωση.

Στο ίδιο πλαίσιο, και άλλοι διεθνείς οργανισμοί παρέχουν δομημένη υποστήριξη στην αξιολόγηση πολιτικών, όπως η Ομάδα Αξιολόγησης των Ηνωμένων Εθνών ("United Nations Evaluation Group", UNEG) που προωθεί την αξιολόγηση ως εργαλείο για τη λογοδοσία, τη μάθηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων και των πολιτικών των Ηνωμένων Εθνών, ή η Ανεξάρτητη Ομάδα Αξιολόγησης ("Independent Evaluation Group", IEG) της Παγκόσμιας Τράπεζας, η οποία διενεργεί αξιολογήσεις έργων, προγραμμάτων και στρατηγικών της Παγκόσμιας Τράπεζας για την παροχή λογοδοσίας και την άντληση γνώσεων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διεξάγει αξιολογήσεις πολιτικών και προγραμμάτων που εφαρμόζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με στόχο να εκτιμήσει τον αντίκτυπό τους και να παράσχει στοιχεία για την αποτελεσματικότερη χάραξη πολιτικής.

Η EvalPartners, ένα παγκόσμιο δίκτυο που προωθεί συμπράξεις και συνεργασίες μεταξύ αξιολογητών και δικτύων αξιολόγησης, προωθεί επίσης την αξιολόγηση των πολιτικών με βάση

τεκμηριωμένα ευρήματα. Το ίδιο και οι Εθελοντικές Οργανώσεις για την Επαγγελματική Αξιολόγηση ("Voluntary Organizations for Professional Evaluation", VOPEs), δηλαδή όλοι οι εθνικοί επιστημονικοί σύνδεσμοι που έχουν ως στόχο την προώθηση της θεωρίας, της πρακτικής και της χρήσης της αξιολόγησης σε εθνικό επίπεδο. Οι οργανώσεις αυτές διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην υποστήριξη της αξιολόγησης ως επαγγελματικό κλάδο και στην προώθηση της σημασίας της στη χάραξη πολιτικής. Διεξάγουν αξιολογήσεις, προσφέρουν καθοδήγηση, μοιράζονται βέλτιστες πρακτικές και συνηγορούν υπέρ της χρήσης των πορισμάτων της αξιολόγησης στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής. Οι ενέργειές τους συμβάλλουν στην παγκόσμια ώθηση για τη θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών και την προώθηση μιας κουλτούρας λήψης αποφάσεων με βάση τα τεκμηριωμένα στοιχεία σε διάφορες χώρες και τομείς πολιτικής. Σύνδεσμοι όπως αυτοί λειτουργούν συχνά ως σημαντικοί κόμβοι για τη συνεργασία, τη μάθηση και την προώθηση της γνώσης εντός της κοινότητας των αξιολογητών.

Συμπερασματικά επισημαίνουμε ότι η θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών δεν είναι απλώς ένα διαδικαστικό βήμα αλλά μια θεμελιώδης αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο οι κυβερνήσεις και οι οργανισμοί προσεγγίζουν τη χάραξη πολιτικής και τη διακυβέρνηση. Η υιοθέτηση αυτής της αλλαγής απαιτεί συντονισμένη προσπάθεια, αντιμετώπιση των προκλήσεων και εφαρμογή στρατηγικών που δίνουν προτεραιότητα στη λήψη αποφάσεων με βάση τα δεδομένα και τα πορίσματα της αξιολόγησης. Με τη θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των πολιτικών, τα κράτη μπορούν να καλλιεργήσουν μηχανισμούς διακυβέρνησης με μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα, ανταποκρισιμότητα και υπευθυνότητα, με τελικό επακόλουθο την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων για τους πολίτες.

4. Θεσμικά πλαίσια αξιολόγησης πολιτικών

Σε αρκετές χώρες έχουν καταρτιστεί **Εθνικές Στρατηγικές Αξιολόγησης (ΕΣΑ)** για τον συστηματικό σχεδιασμό, την καθοδήγηση και τον συντονισμό των προσπαθειών αξιολόγησης σε όλες τις κυβερνητικές υπηρεσίες και τους τομείς πολιτικής. Οι στρατηγικές αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας των αξιολογήσεων, και της αξιοποίησής τους στη χάραξη πολιτικής. Η έγκριση και η εφαρμογή των ΕΣΑ μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τη δομή και τις διαδικασίες διακυβέρνησης κάθε χώρας.

Χώρες με αξιοσημείωτες ΕΣΑ είναι ενδεικτικά οι ακόλουθες:

Ηνωμένες Πολιτείες: Οι ΗΠΑ έχουν αναπτύξει Ομοσπονδιακή Πολιτική Αξιολόγησης, στην οποία περιγράφονται οι αρχές, οι πρακτικές και οι αρμοδιότητες για τις ομοσπονδιακές αξιολογήσεις. Αν και δεν αποτελεί ενιαία ολοκληρωμένη στρατηγική, καθοδηγεί τις πρακτικές αξιολόγησης σε όλες τις υπηρεσίες.

Ηνωμένο Βασίλειο: Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει αναπτύξει Στρατηγική Αξιολόγησης για την Κυβέρνηση, η οποία αποσκοπεί στη βελτίωση της ποιότητας και της χρησιμότητας των αξιολογήσεων, παρέχοντας καθοδήγηση για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων σε όλες τις κυβερνητικές υπηρεσίες.

Αυστραλία: Η Αυστραλία ανέπτυξε το "Κοινοπολιτειακό πλαίσιο επιδόσεων" (Commonwealth Performance Framework) που περιλαμβάνει την αξιολόγηση ως βασική συνιστώσα για την εξέταση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων και πολιτικών.

Νότια Αφρική: Η Νότια Αφρική διαθέτει ένα "Εθνικό πλαίσιο πολιτικής για την αξιολόγηση" (National Evaluation Policy Framework) που αποσκοπεί στην προώθηση της κουλτούρας της

αξιολόγησης και της λήψης αποφάσεων βάσει δεδομένων σε όλους τους κυβερνητικούς τομείς.

Καναδάς: Ο Καναδάς εφαρμόζει την Πολιτική του Υπουργείου Οικονομικών για τα Αποτελέσματα (Treasury Board Policy on Results), η οποία δίνει έμφαση στον σχεδιασμό της αξιολόγησης, την υποβολή εκθέσεων και τη χρήση των πορισμάτων της αξιολόγησης στη λήψη αποφάσεων.

Γαλλία: Η Γαλλία εφαρμόζει μια Εθνική Στρατηγική για την Αξιολόγηση των Δημόσιων Πολιτικών με στόχο την ενίσχυση της χρήσης των αξιολογήσεων στη χάραξη πολιτικής.

Η έγκριση και η εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών αξιολόγησης μπορεί να περιλαμβάνει διάφορα κυβερνητικά όργανα, συμπεριλαμβανομένων των κοινοβουλίων. Παρόλο που τα κοινοβούλια μπορεί να μην εγκρίνουν άμεσα τις ΕΣΑ σε όλες τις περιπτώσεις, συχνά διαδραματίζουν ρόλο στην εποπτεία, τις διαβουλεύσεις και την κατανομή της χρηματοδότησης που σχετίζεται με τις πολιτικές και τις πρακτικές αξιολόγησης.

Τα κοινοβούλια μπορούν να επανεξετάζουν, να συζητούν και να συμβάλλουν στην ανάπτυξη πολιτικών αξιολόγησης. Διαβουλεύονται και μπορεί να εγκρίνουν πλαίσια ή νόμους που υποστηρίζουν τις αξιολογήσεις και τη χάραξη πολιτικής με βάση τα αντικειμενικά ευρήματα και πορίσματα των αξιολογήσεων. Σε ορισμένες χώρες, συγκεκριμένες νομοθετικές πράξεις ή πολιτικές που σχετίζονται με τις αξιολογήσεις μπορεί να απαιτούν κοινοβουλευτική έγκριση ή επικύρωση, συμβάλλοντας έμμεσα στην εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών αξιολόγησης.

Παρόλο που δεν λαμβάνουν όλες οι εθνικές στρατηγικές αξιολόγησης άμεση έγκριση από τα κοινοβούλια ως αυτόνομες νομοθετικές πράξεις, οι κοινοβουλευτικές διαβουλεύσεις, οι επιτροπές και η εποπτεία διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην προώθηση της κουλτούρας της αξιολόγησης, στη διασφάλιση της λογοδοσίας και στη διαμόρφωση των πλαισίων που καθοδηγούν τις αξιολογήσεις στους κυβερνητικούς τομείς.

Οι εκθέσεις του ΟΟΣΑ επισημαίνουν ότι, ενώ η χρήση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων αποτελεί μια πραγματική πρόκληση, είναι υψίστης σημασίας για την επίτευξη θετικών επιπτώσεων των πολιτικών. Σε επίπεδο κρατών έχουν αναπτυχθεί διάφοροι οργανωτικοί και θεσμικοί μηχανισμοί για την προώθηση της χρήσης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης και τη δημιουργία μιας διαδικασίας για τη διενέργεια αξιολογήσεων. Η ανομοιογένεια των προσεγγίσεων των διαφόρων χωρών υποδηλώνει ότι η δημιουργία κέντρων διακίνησης ιδεών για την αξιολόγηση εξαρτάται από το τοπικό πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο. Σε ορισμένες όμως περιπτώσεις διαπιστώνεται επίσης ότι η αξιολόγηση ενσωματώνεται στις διαδικασίες σχεδιασμού και χάραξης πολιτικής. Οι μισές σχεδόν από τις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ ενσωματώνουν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης στον κύκλο του προϋπολογισμού. Ο τομέας της ρυθμιστικής πολιτικής είναι επίσης ένας τομέας όπου η χρήση της αξιολόγησης είναι καλά ανεπτυγμένη, με σημαντικές απαιτήσεις για αξιολόγηση ενσωματωμένες στη διαδικασία εκτίμησης των επιπτώσεων των κανονιστικών ρυθμίσεων.

Αρκετές χώρες έχουν λάβει μέτρα για την ενσωμάτωση της χρήσης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής. Οι προσπάθειες αυτές περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση μηχανισμών και πρακτικών που διασφαλίζουν ότι τα πορίσματα της αξιολόγησης χρησιμοποιούνται συστηματικά για την ενημέρωση της λήψης αποφάσεων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων πολιτικών. Παραθέτουμε στη συνέχεια ορισμένα παραδείγματα:

Καναδάς: Μέσω του πλαισίου Πολιτικής για τα Αποτελέσματα (Policy on Results) η καναδική κυβέρνηση επιβάλλει στα υπουργεία και τους οργανισμούς να χρησιμοποιούν τα ευρήματα της

μέτρησης των επιδόσεων και της αξιολόγησης για να τεκμηριώνουν τη λήψη αποφάσεων, την κατανομή του προϋπολογισμού και τις προσαρμογές της πολιτικής.

Ηνωμένες Πολιτείες: Μέσω του Government Performance and Results Act (Νόμος για την απόδοση και τα αποτελέσματα της κυβέρνησης), οι ομοσπονδιακοί οργανισμοί στις ΗΠΑ καλούνται να αναπτύσσουν στρατηγικά σχέδια, να θέτουν στόχους απόδοσης και να χρησιμοποιούν τα ευρήματα της αξιολόγησης για την τεκμηρίωση της κατανομής των πόρων και τη βελτίωση των προγραμμάτων.

Ηνωμένο Βασίλειο: Οι κατευθυντήριες γραμμές του Πράσινου Βιβλίου του Υπουργείου Οικονομικών (Treasury's Green Book) επιβάλλουν τη χρήση των ευρημάτων της αξιολόγησης στο σχεδιασμό πολιτικών, τονίζοντας τη σημασία της λήψης αποφάσεων με βάση τα πορίσματα των αξιολογήσεων, και την ενσωμάτωση των ευρημάτων της αξιολόγησης στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής.

Αυστραλία: Το Γραφείο Ανάλυσης Επιπτώσεων ("Office of Impact Analysis", OIA) της Αυστραλίας προβλέπει την υποχρέωση εκτίμησης των κανονιστικών επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένων αξιολογήσεων, ώστε να διασφαλίζεται η λήψη αποφάσεων βάσει τεκμηρίων κατά την ανάπτυξη κανονιστικών ρυθμίσεων.

Σουηδία: Ο Σουηδικός Οργανισμός Δημόσιας Διοίκησης είναι ένας κεντρικός κυβερνητικός οργανισμός υπεύθυνος για την υποστήριξη της κυβέρνησης στη χρήση των πορισμάτων της αξιολόγησης για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης.

Νέα Ζηλανδία: Το πρόγραμμα της Νέας Ζηλανδίας για καλύτερες δημόσιες υπηρεσίες (Better Public Services Programme) περιλαμβάνει την τακτική μέτρηση και υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις κυβερνητικές επιδόσεις σε σχέση με συγκεκριμένους στόχους, χρησιμοποιώντας τα αποτελέσματα της αξιολόγησης για την προώθηση της βελτίωσης των δημόσιων υπηρεσιών.

Οι χώρες αυτές έχουν καταβάλει προσπάθειες να θεσμοθετήσουν τη χρήση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης, ενσωματώνοντάς την στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής. Η ενσωμάτωση αυτή περιλαμβάνει μηχανισμούς, πλαίσια και πρακτικές που διασφαλίζουν ότι τα πορίσματα της αξιολόγησης όχι μόνο συγκεντρώνονται αλλά και χρησιμοποιούνται συστηματικά για τη βελτίωση του σχεδιασμού, της εφαρμογής και των αποτελεσμάτων των διαφόρων πολιτικών.

Ένας άλλος τρόπος προώθησης και θεσμοθέτησης της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών είναι η σύσταση κοινοβουλευτικών επιτροπών. Αρκετές χώρες διαθέτουν επιτροπές ή υποεπιτροπές στα κοινοβούλιά τους οι οποίες επικεντρώνονται στη δημόσια διοίκηση ή τη διακυβέρνηση. Μολονότι οι επιτροπές αυτές μπορεί να μην έχουν αποκλειστικά ως αντικείμενο την αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών, συχνά συμμετέχουν σε συζητήσεις και έρευνες που σχετίζονται με την εφαρμογή, τα αποτελέσματα, τις επιπτώσεις και τη διακυβέρνηση των μέτρων πολιτικής.

Οι κοινοβουλευτικές ομάδες που επικεντρώνονται ειδικά στην αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών μπορεί να μην έχουν πάντα επίσημους τίτλους ή μηχανισμούς παρόμοιους με τις επιτροπές εντός των κοινοβουλίων. Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις όπου κοινοβουλευτικές ομάδες συνεδριάζουν για την αξιολόγηση μιας πολιτικής, ή συγκεκριμένων τομέων πολιτικής. Στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης, διακρίνουμε μια σειρά από αξιοσημείωτες πρακτικές, ως ακολούθως:

1. Κοινοβουλευτικές ομάδες ή φόρουμ μελών του κοινοβουλίου

Ορισμένες χώρες διαθέτουν κοινοβουλευτικές ομάδες ή φόρουμ που συγκροτούνται από μέλη με κοινά συμφέροντα σε συγκεκριμένους τομείς πολιτικής. Αυτές οι άτυπες ομάδες λαμβάνουν μέρος σε συζητήσεις, μελέτες και αξιολογήσεις σχετικές με τους τομείς εστίασής τους.

2. Εξειδικευμένες ομάδες εργασίας

Εντός των κοινοβουλίων, μπορεί να δημιουργηθούν εξειδικευμένες ομάδες εργασίας για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων θεμάτων πολιτικής ή τη διενέργεια αξιολογήσεων για ορισμένα θέματα, αν και οι ομάδες αυτές μπορεί να μην έχουν μόνιμη δομή.

3. Διακομματικές ομάδες

Σε ορισμένα κοινοβουλευτικά συστήματα (όπως π.χ. σε αυτό του Ηνωμένου Βασιλείου), οι διακομματικές ομάδες συγκεντρώνουν μέλη από διαφορετικά πολιτικά κόμματα για να συζητήσουν και να συνεργαστούν σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Οι ομάδες αυτές διαβουλεύονται συχνά και επί θεμάτων αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών.

4. Διακοινοβουλευτικά δίκτυα

Τα διακοινοβουλευτικά δίκτυα συχνά διασυνδέουν βουλευτές από διαφορετικές χώρες ή περιοχές. Τα δίκτυα αυτά δύνανται να καλύπτουν διαβουλεύσεις και ανταλλαγές που σχετίζονται με τις πρακτικές και τις εμπειρίες αξιολόγησης πολιτικής σε διασυνοριακό επίπεδο.

Σημειώνεται ότι οι κοινοβουλευτικές ομάδες ή τα δίκτυα μπορεί να διαφέρουν ως προς τις δομές και τα επίπεδα τυπικής λειτουργίας τους, αλλά αποτελούν χρήσιμες και αποτελεσματικές πλατφόρμες διαβούλευσης, αξιολόγησης και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ μελών των κοινοβουλίων επί ζητημάτων αξιολόγησης, εκτίμησης αντικτύπου και αποτελεσματικότητας των δημόσιων πολιτικών.

5. Δυσκολίες ως προς τη θεσμική κατοχύρωση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών

Παρά τα πλεονεκτήματά της, η θεσμική κατοχύρωση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών αντιμετωπίζει αρκετές προκλήσεις, που συνδέονται κυρίως με την έλλειψη πόρων, την έλλειψη πολιτικής βούλησης και την έλλειψη διαθεσιμότητας ποιοτικών δεδομένων. Οι περιορισμένοι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι συχνά εμποδίζουν τη δημιουργία ειδικών φορέων αξιολόγησης ή μηχανισμών αξιολόγησης εντός των οργανισμών. Επίσης, το πολιτικό πλαίσιο μπορεί να μην διαθέτει την απαραίτητη δέσμευση για την υιοθέτηση της αξιολόγησης ως θεμελιώδους τμήματος της διαδικασίας χάραξης πολιτικής. Συχνά παρατηρείται βραχυπρόθεσμες πολιτικές εκτιμήσεις να επισκιάζουν τα μακροπρόθεσμα οφέλη της αξιολόγησης. Τέλος, η εξασφάλιση αξιοπιστών και ολοκληρωμένων δεδομένων για τους σκοπούς της αξιολόγησης εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, επηρεάζοντας την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας αξιολόγησης.

Η θεσμική κατοχύρωση της αξιολόγησης απαιτεί την κατάλληλη ανάπτυξη ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού των φορέων χάραξης πολιτικής και των ίδιων των αξιολογητών σχετικά με τις μεθοδολογίες αξιολόγησης και ανάλυσης δεδομένων, καθώς και την ενσωμάτωση της αξιολόγησης σε ολόκληρο τον κύκλο πολιτικής, από τη διαμόρφωση έως την εφαρμογή και την αναθεώρηση, προωθώντας μια κουλτούρα όπου η αξιολόγηση γίνεται κανονικό μέρος της χάραξης πολιτικής. Απαιτεί επίσης την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, των εμπλεκόμενων φορέων και του ευρέως κοινού.

Οι δυσκολίες στη θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών μπορεί επίσης να συνδέονται με οικονομικούς περιορισμούς, καθώς η δημιουργία μηχανισμών ή φορέων αξιολόγησης απαιτεί χρηματοδότηση για την υποδομή, το προσωπικό, την κατάρτιση και τη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων. Επίσης, απαιτούνται σωστά εκπαιδευμένοι και ειδικευμένοι αξιολογητές και εμπειρογνώμονες για τη διεξαγωγή ποιοτικών αξιολογήσεων. Η έλλειψη επιστημόνων και επαγγελματιών εκπαιδευμένων στις μεθοδολογίες αξιολόγησης είναι ένα φαινόμενο που δεν πρέπει να υποεκτιμάται.

Άλλες σημαντικές προκλήσεις σχετικά με τη θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών μπορεί να συνδέονται με έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους παράγοντες:

▶ Προκλήσεις σε πολιτικό επίπεδο

Βραχυπρόθεσμη εστίαση: Οι κύκλοι πολιτικής συχνά δίνουν προτεραιότητα στα άμεσα αποτελέσματα έναντι του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και της αξιοποίησης των πορισμάτων της αξιολόγησης. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων ενδέχεται να δώσουν προτεραιότητα σε πολιτικές που επιφέρουν άμεσα αποτελέσματα και όχι σε εκείνες που χρειάζονται αξιολόγηση προκειμένου να διαπιστωθούν οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις.

Αντίσταση στην αξιολόγηση: Η αξιολόγηση μπορεί να αποκαλύψει ελλείψεις ή αποτυχίες σε πολιτικές, οι οποίες μπορεί να είναι πολιτικά ευαίσθητες. Η αντίσταση στην αξιολόγηση μπορεί να οφείλεται και στην ανησυχία της διαπίστωσης αρνητικών ευρημάτων.

▶ Χάσμα ικανοτήτων και γνώσεων

Έλλειψη εμπειρογνομοσύνης: Η διαρκής επιμόρφωση στις μεθοδολογίες αξιολόγησης, την ανάλυση δεδομένων και τον ερευνητικό σχεδιασμό είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη ποιοτικών αξιολογήσεων, και απαιτεί ισχυρή ακαδημαϊκή βάση και υποστήριξη.

Προκλήσεις όσον αφορά τα δεδομένα: Η απόκτηση αξιόπιστων και ολοκληρωμένων δεδομένων για τους σκοπούς της αξιολόγησης παραμένει ένα σημαντικό εμπόδιο σε πολλούς τομείς πολιτικής, όπου τα συστήματα συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων ενδέχεται να είναι ανεπαρκή ή αναξιόπιστα.

▶ Πολιτιστικά και διαρθρωτικά εμπόδια

Αντίσταση στην αλλαγή: Ορισμένα θεσμικά όργανα ενδέχεται να αντιστέκονται στην ενσωμάτωση της αξιολόγησης στις διαδικασίες τους λόγω έλλειψης ευαισθητοποίησης, παράδοσης ή αντίστασης στην αλλαγή παγιωμένων πρακτικών.

Αποκεντρωμένα συστήματα: Σε τομείς με αποκεντρωμένες δομές διακυβέρνησης, ο συντονισμός και η τυποποίηση των πρακτικών αξιολόγησης σε διάφορες πολιτικές ή επίπεδα διακυβέρνησης μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα πολύπλοκος.

▶ Ιεράρχηση των προτεραιοτήτων και ευαισθητοποίηση

Ανταγωνιστικές προτεραιότητες: Σε περιόδους πιεστικών προκλήσεων, όπως η οικονομική αστάθεια, η κοινωνική αναταραχή ή οι υγειονομικές κρίσεις, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αντιμετωπίζουν πιεστικές προκλήσεις, με αποτέλεσμα να δίνουν προτεραιότητα στις άμεσες ανάγκες έναντι των μακροπρόθεσμων στρατηγικών αξιολόγησης.

Αντίληψη περί αξιολόγησης: Σε ορισμένες περιπτώσεις, η αξιολόγηση μπορεί να εκλαμβάνεται ως ένα επαχθές διοικητικό έργο και όχι ως εργαλείο για τη βελτίωση των πολιτικών και της διακυβέρνησης.

► Εξωτερικοί παράγοντες

Διεθνής επιρροή: Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής ενδέχεται να αντιμετωπίζουν πιέσεις ή παροτρύνσεις από διεθνείς οργανισμούς για να δώσουν προτεραιότητα σε ορισμένες πολιτικές έναντι των διαδικασιών αξιολόγησης.

Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι η δομή διακυβέρνησης και το ιστορικό υπόβαθρο κάθε χώρας είναι στοιχεία που συμβάλλουν στις προκλήσεις της θεσμικής κατοχύρωσης της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών. Η υπέρβαση αυτών των προκλήσεων απαιτεί συντονισμένη προσπάθεια από τους φορείς χάραξης πολιτικής, τα ενδιαφερόμενα μέρη και τους διεθνείς οργανισμούς για την αντιμετώπιση του περιορισμού των πόρων, την προώθηση μιας κουλτούρας λήψης αποφάσεων με βάση τα ευρήματα της αξιολόγησης, και τη δημιουργία της απαραίτητης επιστημονικής βάσης και τεχνογνωσίας για τη δημιουργία ισχυρών συστημάτων αξιολόγησης.

Οι επαγγελματίες της αξιολόγησης αναφέρονται επίσης συχνά στην **απουσία κουλτούρας αξιολόγησης ως σημαντικό εμπόδιο για τη θεσμική κατοχύρωση της αξιολόγησης**. Στο φαινόμενο αυτό συμβάλλουν διάφοροι παράγοντες:

→ Περιορισμένη κατανόηση της αξιολόγησης

Αντίληψη της αξιολόγησης ως κριτικής: Σε ορισμένα πλαίσια, η αξιολόγηση θεωρείται ως πράξη κριτικής και όχι ως εποικοδομητικό εργαλείο βελτίωσης. Αυτή η αντίληψη μπορεί να αποτρέπει τους ενδιαφερόμενους από το να αγκαλιάσουν τις πρακτικές αξιολόγησης.

Έλλειψη ευαισθητοποίησης: Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, οι πολίτες, ακόμη και ορισμένοι επαγγελματίες μπορεί να έχουν περιορισμένη κατανόηση του σκοπού, των μεθόδων και των οφελών της αξιολόγησης για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών.

→ Ανησυχία σχετικά με την πιθανότητα εμφάνισης αρνητικών ευρημάτων

Αποστροφή από τον κίνδυνο: Ο φόβος της αποκάλυψης αποτυχιών ή ελλείψεων στις πολιτικές μπορεί να οδηγήσει σε ισχυρή αντίσταση έναντι της αξιολόγησης. Τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να ανησυχούν για τις πιθανές επιπτώσεις των αρνητικών αποτελεσμάτων της αξιολόγησης επί της θέσης τους ή επί της λειτουργίας των φορέων τους.

→ Πολιτιστικοί και οργανωσιακοί παράγοντες

Ιεραρχικές δομές: Οι οργανωτικές ιεραρχίες και οι δυναμικές εξουσίας μπορεί να αποθαρρύνουν τις ζωτικής σημασίας για τις αξιολογήσεις, ανοικτές συζητήσεις και την ανατροφοδότηση.

Παραδοσιακή λήψη αποφάσεων: Ορισμένοι θεσμοί μπορεί να έχουν βαθιά ριζωμένες παραδόσεις λήψης αποφάσεων που δεν περιλαμβάνουν εγγενώς την αξιολόγηση ως κρίσιμο βήμα στη διαδικασία.

→ Επικοινωνιακές προκλήσεις

Αναποτελεσματική επικοινωνία των ευρημάτων: Ακόμη και όταν διεξάγονται αξιολογήσεις, η αναποτελεσματική επικοινωνία των πορισμάτων μπορεί να εμποδίσει την επίδρασή τους. Εάν τα αποτελέσματα δεν διαχυθούν ή δεν εξηγηθούν σωστά, τα ενδιαφερόμενα μέρη ενδέχεται να μην αντιληφθούν την αξία της διαδικασίας αξιολόγησης.

→ Έλλειψη κινήτρων

Διαδικασίες παροχής κινήτρων: Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να υπάρχει έλλειψη κινήτρων ή ανταμοιβών για τη συμμετοχή σε δραστηριότητες αξιολόγησης. Με την απουσία θετικής ενίσχυσης

μπορεί να μειωθούν τα κίνητρα για τις αξιολογήσεις.

Η οικοδόμηση μιας κουλτούρας αξιολόγησης είναι μια μακροχρόνια διαδικασία, η οποία απαιτεί ισχυρή υποστήριξη από τα κέντρα λήψης αποφάσεων και κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία για τα οφέλη της αξιολόγησης. Η προσπάθεια αυτή μπορεί να επικεντρωθεί σε πέντε σημεία:

1. Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση: Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία και τα οφέλη της αξιολόγησης μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ημερίδων και εκστρατειών στοχευμένης ενημέρωσης.
2. Ανάπτυξη ικανοτήτων: Παροχή κατάρτισης σε ενδιαφερόμενους φορείς, υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και αξιολογητές για την ανάπτυξη των απαραίτητων γνώσεων και δεξιοτήτων αξιολόγησης και την προώθηση μιας κουλτούρας λήψης αποφάσεων βάσει αντικειμενικών ευρημάτων.
3. Ηγεσία: Ενθάρρυνση της ηγεσίας που υπερασπίζεται την αξιολόγηση ως κρίσιμο εργαλείο για τη βελτίωση και τη λογοδοσία.
4. Ενθάρρυνση της εξωστρέφειας και της μάθησης: Δημιουργία πλαισίων όπου η αξιολόγηση θεωρείται ως ευκαιρία μάθησης και όχι ως άσκηση κριτικής.
5. Δέσμευση και συμμετοχή: Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων και του κοινού στη διαδικασία αξιολόγησης για την ενίσχυση της ιδιοκτησίας και της κατανόησης της σημασίας της.

Η οικοδόμηση μιας κουλτούρας αξιολόγησης απαιτεί χρόνο, συντονισμένη προσπάθεια και δέσμευση για αλλαγή νοοτροπίας σχετικά με την αξία και τον σκοπό της αξιολόγησης για την ενίσχυση της διακυβέρνησης, των πολιτικών και των αποτελεσμάτων τους για τη κοινωνία. Η υπέρβαση των δυσκολιών στην πορεία προς τη θεσμοθέτηση της αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών είναι όμως ταυτόχρονα και ένας σημαντικός παράγοντας για την οικοδόμηση μιας κουλτούρας αξιολόγησης.

6. Σύνοψη και συμπεράσματα

Συνθέτοντας το παράδειγμα των χωρών που έχουν συγκροτήσει σταθερά συστήματα θεσμικής κατοχύρωσης της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών, μπορούμε να εντοπίσουμε σειρά μέτρων που συμβάλλουν συλλογικά στην ενσωμάτωση των πρακτικών αξιολόγησης στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής, προωθώντας μια κουλτούρα λήψης αποφάσεων βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων, λογοδοσίας και συνεχούς βελτίωσης των δημόσιων πολιτικών και προγραμμάτων. Τα μέτρα αυτά μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- ▶ Δημιουργία φορέων αξιολόγησης που λειτουργούν ανεξάρτητα και διενεργούν αξιολογήσεις των κυβερνητικών προγραμμάτων και πολιτικών, παρέχοντας πληροφορίες για την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των δημόσιων πολιτικών, και στοχεύοντας στη βελτίωση της ποιότητας της λήψης αποφάσεων.
- ▶ Ίδρυση μονάδων αξιολόγησης σε κάθε υπουργείο και άλλο κυβερνητικό φορέα (περιλαμβανομένων των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης). Οι εν λόγω μονάδες θα είναι επιφορτισμένες με την αξιολόγηση των επιπτώσεων και των επιδόσεων των πολιτικών και των προγραμμάτων στους αντίστοιχους τομείς τους και θα συμβάλλουν στην ενσωμάτωση πρακτικών αξιολόγησης σε συγκεκριμένους τομείς.
- ▶ Ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου για την υποστήριξη των πρακτικών αξιολόγησης μέσω (α) της ενθάρρυνσης των νομοθετών να λαμβάνουν υπόψη την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ωφέλεια στις δημόσιες συμβάσεις και την παροχή υπηρεσιών, γεγονός που

καθιστά αναγκαία την αξιολόγηση της κοινωνικής αξίας, και (β) της εξασφάλισης συστηματικού και δομημένου μετανομοθετικού ελέγχου.

- ▶ Θέσπιση προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων, εξασφαλίζοντας τη συνέπεια και την ποιότητα των πρακτικών αξιολόγησης.
- ▶ Υποστήριξη της έρευνας και της αξιολόγησης μέσω χρηματοδοτικών πρωτοβουλιών και συνεργασιών με ακαδημαϊκά ιδρύματα και δεξαμενές σκέψης.
- ▶ Ενίσχυση των διεθνών συνεργασιών και ανταλλαγών σχετικά με τις πρακτικές αξιολόγησης.
- ▶ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων που αποσκοπούν στη θεσμοθέτηση της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών κατά τη μελέτη διαφόρων δεικτών για την ενίσχυση της δημόσιας λογοδοσίας και την αύξηση της κοινωνικής αξίας από τη χάραξη πολιτικής.

Βιβλιογραφία

1. France Stratégie (2019), Public policy impact assessment: what can France learn from the most advanced countries?
2. Global Mapping of the Status of National Evaluation Policies 2021, Global Parliamentarians Forum for Evaluation, November 2021.
3. Κείμενο θέσεων για τη διαμόρφωση μίας Εθνικής Στρατηγικής Αξιολόγησης. Ελληνική Εταιρεία Αξιολόγησης, Απρίλιος 2019.
4. Kupiec, T., Celińska-Janowicz, D., & Pattyn, V. (2023). Understanding evaluation use from an organisational perspective: A review of the literature and a research agenda. *Evaluation*, 29(3).
5. Leviton, L. C., & Hughes, E. F. X. (1981). Research On the Utilization of Evaluations: A Review and Synthesis. *Evaluation Review*, 5(4), 525-548.
6. OECD (2018), Draft Policy Framework on Sound Public Governance.
7. OECD (2020), Institutionalisation, Quality and Use of Policy Evaluation, Lessons from countries' experience.
8. Rutter, J. (2012), Evidence and Evaluation in Policy making, Institute for Government.
9. Schoenefeld, J., & Jordan, A. (2017). Governing policy evaluation? Towards a new typology. *Evaluation*, 23(3), 274-293.
10. Stockmann, Reinhard & Meyer, Wolfgang & Taube, Lena. (2020). The Institutionalisation of Evaluation in Europe. 10.1007/978-3-030-32284-7.
11. Varone, F., Bundi, P., & Gava, R. (2020). Policy evaluation in parliament: interest groups as catalysts. *International Review of Administrative Sciences*, 86(1), 98-114.